

Прегледни рад

UDK 327:351.86(497)(4)

DOI 0.7251/SVR1715009R

УКРАЈИНСКА КРИЗА – „ЗАМРЗНУТИ БЕЗБЕДНОСНИ ИЗАЗОВ“ – СТАЛНА ПРЕТЊА МИРУ У ЕВРОПИ

Доц. др Драган Радишић¹

Факултет безбједности Независни универзитет Бања Лука

Апстракт: Украјинска криза, као доскора „замрзнути безбедносни изазов“, поново се враћа на „велика врата“ светске позорнице. Недоследно спровођење Минског споразума о решавању ове кризе све више угрожава и онако крхко примирје између Украјине и Донбаса. Очигледна је подељеност земље на основу идентитетских разлика (етничких, верских, регионалних), представља потенцијални фактор угрожавања безбедности. Као и у бившој Југославији и Украјина има сличне проблеме идентитета становништва, засноване на историјском развоју тог поднебља и различитим политичким и културолошким утицајима. Поред ових релевантних фактора који утичу на украјинску кризу, циљ је указати да овај наизглед „замрзнути безбедносни изазов“ полако се „одмрзава“ и избија у први план на међународној политичкој сцени (нарочито у Европи). Разлоге за промену ситуације ваља тражити у најави САД да ће пружити снажну војну помоћ Украјини у виду високо софистицираног одбрамбеног наоружања („дефанзивног“) у висини од око 150 милиона долара. Ако се ова „помоћ“ Украјини коју је најавио државни секретар за одбрану САД, генерал Матис, и оствари очекивати је обнову сукоба са несагледивим последицама по мир у Европи, и односе између великих сила САД и Русије.

Кључне речи: *Украјина, Донбас, Русија, САД, НАТО, криза, наоружање.*

УВОД

Општи подаци:

Становништво: 45.700.395 (2009. год); површина: 603.700 км²; језик: украјински 67%, руски 24%, док румунски, пољски, мађарски језик користе мањине; БДП: 339,8 милијарди \$; БДП по становнику: 7.400 \$ (2008); највећа европска држава после Русије. Украјина има углавном умерено континенталну климу, с више медитеранске на јужној обали око Крима. Излази на Црно море, а граничи се са Пољском, Румунијом, Мађарском, Словачком и Молдавијом на западу, са Руском Федерацијом на истоку, и на северу са Белорусијом.

¹ draganradisic@gmail.com. Доктор наука одбране, безбедности и заштите, магистар политичких наука и пуковник ВРС/ бригадир ОСБиХ; професор на Факултету за безбједност и заштиту у Бањој Луци.

Украјинска криза, праћена сукобима у овој земљи, дешава се са „закашњењем“ од преко две деценије у односу на распад Совјетског Савеза и ратова на територији бивше Југославије. Неки аутори и аналитичари наводе као разлоге одложеног сукоба следеће чињенице: нуклеарни арсенал који се при распаду СССР-а налазио у украјинском поседу, нестабилност централне власти, етнички састав војске итд.

Велики проблем у самој Украјини огледа се у томе што је земља подељена по политичком и културно-историјском обрасцу. Поједине регије разликују се међусобно по свом идентитету, етницитету и политичком опредељењу. На први поглед, дуж реке Дњепар, Украјина се грубо може поделити на исток и запад, али ипак много јаснија слика добија се њеном поделом на четири целине (исток, запад, центар и југ). Руски геополитичар Александар Дугин сматра да се Украјина састоји од ових геополитичких делова: Западна Украјина (спада у Средњу Европу), права Малорусија (лева обала Дњепра) и региони који нагињу Великорусији (десна обала Дњепра).

Међутим, аутори се већином начелно слажу да се Украјина дели на три целине: западну, централну и југоисточну целину са различитим варијантама у смислу који регион спада у који део земље. Западни део Украјине чине три историјске области: Волинија (данашњи Волински и Равенски регион), Галиција (данашњи Лавовски, Ивано-франковски и Тернапољски регион), и Закарпатје. Неки аутори пак, због значајног удела романског становништва Черновицку област (историјска Буковица) сврставају у Западну Украјину. Други је сврставају у централни део, због тога што је утицај руског језика у просеку, већи него што је случај са западним рејонима. Југоисточни део Украјине чине Донбас (Доњецки и Лугањски регион), Харков, Дњепропетровска област, Запорожје, Херсонска област, Одеса, и Миколејевска област.

ИСТОРИЈСКИ УТИЦАЈ НА РАЗВОЈ УКРАЈИНЕ

Историјски развој простора Украјине пролазио је кроз различите фазе распарчавања и сједињавања, мењања владара из различитих држава, религија, култура и цивилизација. Све то има за последицу формирање мултиетничког, мултирелигијског и мултицивилизацијског простора. Стога, савремену Украјину можемо посматрати као државу са видљивим разликама по регионима у погледу етничког састава и политичког опредељења, као и по томе да ли је становништво опредељено „проруски“ или „прозападно“.

Првобитно на овом простору успостављена је Кијевска Русија, која за скоро четири века свога постојања није имала озбиљне спољне непријатеље и ратове са њима, тако да су за њено слабљење искључиво одговорни унутрашњи чиниоци, који су настали пре Монголске најезде. Становништво под пољском влашћу било је огорчено јер је 1596. године створена унија између Римокатоличке и

Православне цркве, према којој је Православна црква задржала своју литургију и обреде, али је признала подређеност Ватикану. Козаци су одиграли главну улогу у подизању устанака и стекли су велику подршку у народу. Систематично увођење пољског утицаја у Украјину заустављено је од 1630. Године козачким устанцима који су окрутно угушени.

Након Великог рата Украјина је изгубила неке своје западне територије које су припале Пољској и Румунији, док су друге (попут Галиције и дела Волиније од раније под Аустро-Угарском), сада пришле Пољској, а мањим делом Чехословачкој и Румунији.

СССР је у договору са Немачком 1939. године анектирао област Галиције. Наредне године анектиране су области Буковине заједно са целом Бесарабијом (источна Молдавија) где су Украјинци чинили мањинско, а Румуни већинско становништво.

Након Другог светског рата долази до депортације скоро 200.000 Кримских Татара у централноазијске совјетске републике, због сарадње са немачким окупационим снагама. Од Чехословачке је припојена Закарпатска област, где већином живе Русини, а од Румуније, данашња Черноветска област. Од Пољске је добијена област Галиције (која је још од 13. века ван руске државе). Заокруживање територије савремене Украјине завршава се 1954. године, када је Никита Хрушчов, тадашњи председник СССР-а декретом припојио Крим. Након овог припајања, Украјина је и после независности опстала у истим границама, које је имала као чланица Совјетског Савеза. Из периода утицаја страних доминација увиђамо да западне регионе одликује дуг период под Аустроугарском и Пољском (Литванском) влашћу. Такође, јужне делове Украјине (Крим, Одеса) одликују периоди под влашћу Отоманске империје, док се њен источни и централни део налазио под влашћу Русије.

ПОЛИТИЧКИ И ОРУЖАНИ СУКОБИ

Становништво западне и југоисточне Украјине не само да је идентитетски различито већ је од самосталности земље и супротстављено, а тренутно и отворено сукобљено по питању политичке будућности земље. Од независности на власти су се смењивале прозападне и проруске опције које су имале упоришта на Западу, односно Југоистоку земље. Новембра 2013. године, проруски председник Украјине Виктор Јанукович одбио је да парафира споразум о Стабилизацији и придруживању са Европском Унијом, што је довело до протеста грађана Кијева, који су прозападно оријентисани. Председник је изјавио „да не жели да жртвује трговинске односе са Русијом зарад односа са Европском Унијом“. Демонстранти су захтевали да се споразум потпише, да Влада поднесе оставку, да се распишу нови парламентарни избори, да се из затвора пусти Јулија Тимошенко и распишу ванредни председнички избори. У протестима су најрадикалнији били припадници екстремно

националистичких група са запада Украјине и чланови и симпатизери крајње десничарске партије „Свобода“ и ултрадесничарске организације Десни сектор.

Премијер Азаров (из владајуће Партије региона, коју је пре председничке дужности водио Јанукович) поднео је оставку. Након тронедељних немира Јанукович је место председника Владе понудио Арсенију Јацењуку из опозиције (иначе странке Јулије Тимошенко), а место подпредседника Виталију Кличку (познатом боксерском шампиону), али су они овакав предлог одбили. Опозиција је све више тражила ванредне председничке и парламентарне изборе, као и враћање Устава из 2004. године. Дошло је до смене министара који су били оптужени због насиља над демонстрантима, али опозиција је одбила било какве преговоре захтевајући оставку Јануковича. Иако је 18. фебруара 2014. године опозив Јануковича прихваћен од стране опозиције за формирање прелазне владе припадници Десног сектора отпочели су обрачун са снагама безбедности и то је довело до великог броја жртава. Јанукович је 21. фебруара потписао споразум са опозицијом о формирању владе националног јединства до одржавања парламентарних избора. Међутим, Врховна Рада (парламент Украјине) је дан касније противуставно изгласала његову смену (за смену није гласало $\frac{3}{4}$ посланика) и истовремено изгласала пуштање Јулије Тимошенко из затвора. Свргнути председник Јанукович, прво је побегао на Крим, а потом у Русију. На истој седници, за председника парламента изабран је Александар Турчинов (из странке Јулије Тимошенко), расписани су председнички избори и укинут је закон о регионалном статусу руског језика.

Сви ови догађаји, довели су до контрапротеста на југоистоку земље и Криму. Убрзо по проглашењу независности Крима, у југо-источним регионима Украјине, долази до протеста. Проруски расположени активисти заузимају зграде регионалних управа у Харкову и у Доњецку. Побуњеници траже одржавање референдума о отцепљењу од Украјине. Наоружане особе у маскирним униформама 12. априла 2014. заузимају станицу полиције, а дан касније украјинска војска отпочиње антитерористичку акцију против сепаратиста у Славјанску. У сукобима су пале и прве жртве. Украјина и Русија на преговорима у Женеви 17. априла исте године постижу споразум који подразумева разоружавање илегалних групација, ослобађање зграда регионалне управе и амнестију за побуњенике. Званични Кијев успио је да сузбије побуну у Харкову и Одеси, али не и у Луганској и Доњецкој области, које су се на референдуму 11. маја изјасниле за независност.

РАЗЛИЧИТА СХВАТАЊА УКРАЈИНСКЕ КРИЗЕ

Председник Русије Владимир Путин у свом интервјуу Оливеру Стоуну у вези укјинске кризе изјавио је: „Ту постоји неспоран низ догађаја. Ти догађаји се могу различито оценити и могу се описати

различитим речима, различитим формулацијама. Али сасвим је јасно да можете пратити шта се дешавало из дана у дан. А онда људима можете пружити прилику да сами процене шта се заиста десило.

Тамо се одвијала систематска пљачка украјинског народа. Одмах по проглашењу независности, у Украјини је почела дивљачка приватизација и пљачка државне имовине. То је довело до пада животног стандарда. То се десило одмах после проглашења независности. Без обзира које су снаге долазиле на власт, у животу обичног народа ништа се није мењало. Наравно, људи су били сити самовоље власти, сумануте корупције, противзаконитог богаћења неких људи и сопственог сиромашења. То је корен незадовољства, који је народ осећао. Наравно, људи су помислили како би их приближаваће Европској Унији на било који начин, ослободило ужасних услова у којима су се нашли од почетка деведесетих година прошлог века. Мислим да је то оно што је покренуло развој догађаја у Украјини, а као што је добро познато, повод за кризу била је одлука председника Јануковича да одложи Споразум о придруживању с ЕУ. То је била почетна тачка. А наши партнери из ЕУ и САД упели су да искористе незадовољство народа. Уместо да покушају да установе шта се заиста збива, одлучили су да подрже државни удар. Господин Јанукович, објавио је да мора да одложи, не да откаже потписивање споразума о придруживању с ЕУ јер је Украјина у том тренутку већ била чланица слободне трговинске зоне заједнице независних држава (ЗНД). Управо је Украјина била покретач идеје о зони слободне трговине на простору ЗНД. И она је довела до стварања те зоне. Резултат је био чињеница да су привреде Русије и Украјине почеле да се развијају као једна повезана привреда с посебним економским односима. Због тога многа наша предузећа нису могла да послују ван тога система. Постојала је веома дубока сарадња између тих предузећа. Руско тржиште, било је потпуно отворено за увоз из Украјине. Нису постојале, нити данас постоје било какве царинске баријере. Имамо јединствен енергетски и јединствен саобраћајни систем. Постоје и многи други елементи који повезују наше привреде.

Седамнаест година смо с ЕУ преговарали о условима за приступање Русије Светској организацији и одједном нам је саопштено да Украјина и ЕУ потписују Споразум о придруживању. То је значило отварање украјинског тржишта према Европи. У исто време наша граница је била потпуно отворена према украјинској роби. Није било царина. ЕУ би тако могла да уђе на нашу територију са свом својом робом без икаквих преговора, упркос принципијелним споразумима које смо постигли раније, током тих 17 година преговора о нашем приступу СТО. Морали смо да реагујемо на то. Рекли смо да Украјина има право да донесе такву одлуку. Ми ћемо ту одлуку поштовати. Али то не значи да ми морамо да плаћамо због те одлуке. Зашто би људи који данас живе у Русији морали да плаћају за избор који је направило украјинско руководство? Зато смо им рекли

да ћемо морати да предузмемо заштитне мере. Те заштитне мере нису биле ништа посебно и нису биле дискриминаторске. Они су мали, оно што је у међународном праву познато, као статус најповлашћеније нације. Сад ћемо само да повучемо олакшице. Али без олакшица украјинска предузећа не би дуго опстала на руском тржишту. Предложили смо одржавање преговора с нашим европским партнерима у трилатералном формату. Међутим то је глатко одбијено. Затражили су од нас да се не мешамо у њихове односе с Украјином. Казали смо да су то потпуно различите ситуације. Односи с Канадом и Кином никако не могу да се пореде с руско-украјинским односима. Међутим, тражили смо да они у том случају поштују наше право да предузмемо заштитне мере. Тако је украјинско руководство потписало Споразум о придруживању с ЕУ. Они су овај споразум и ратификовали, а након тога одложили његово ступање на снагу до 01. јануара 2016. године. Управо сам одлагање и предложио господину Јануковичу. Он је затражио да се потписивање одложи. Дакле, питање је шта је разлог за државни удар? Зашто су увели земљу у хаос, у грађански рат? Какав је био смисао свега тога? Дана 21. Фебруара 2014. године три министра спољних послова из европских земаља стигли су у Кијев. Учествовали су на састанку између председника Јануковича и опозиције и сложили су се да треба одржати превремене изборе. А наредног дана је председник Јанукович отишао у други по величини украјински град – Харков, тамо је требало да учествује на регионалној конференцији. Чим је отишао, заузели су његову резиденцију, домогли се његове администрације, као и Владе и то уз употребу силе. Како бисте то назвали? Пуцали су на јавног тужиоца ... чак је пуцано и на поворку аутомобила самог председника Јануковича. Дакле, то није ништа мање него заузимање власти оружјем. Наравно, неко је морао да подржи тај државни удар. Након што је власт отета, некима се то допало. Међутим, другима није. Људи су били уплашени због пораста национализма и радикализма. Нови властодршци су најпре почели да причају о потреби да се донесе нови закон који ће ограничити употребу руског језика. Европа их је у томе спречила. Међутим, тај сигнал је већ послат друштву и народ је, у областима као што је Крим, где је огромна већина становништва руске националности, схватио у ком смеру иде њихова држава. И Украинци који живе у тим подручјима у целини сматрају да је њихов матерњи језик руски. Народ на Криму је свакако био нарочито уплашен због ове ситуације. Све је то довело до околности које су добро познате. Председник указује на референдум на Криму о припајању матици Русији. Ипак, слични догађаји су почели да се дешавају и у југоисточном делу целе Украјине.

На територији која се назива Донбас постоје два велика града чији становници нису прихватили власт која је дошла уз помоћ државног удара. Њих су најпре покушавали да хапсе преко полиције, али је полиција убрзо прешла на њихову страну (противника

државног удара). Затим су кијевске власти почеле да користе специјалне снаге, па су људи хапшени ноћу и одвођени у затворе. Након тога дошло је до трагедије у Одеси. Ненаоружани људи су изашли на улице да мирно протестују а били су угурани у зграду и сурово спаљени. Чак и труднице. То је била катастрофа. Упркос томе, ту несрећу нико неће истражити. А поготово не украјинске власти у Домбасу. Након тога су се ти људи латили оружја. Када су сукоби почели, власти су уместо да почну да разговарају са народом из југоисточне Украјине, почеле против њих да користе специјалне снаге и директно оружје – тенкове, па чак и војну авијацију. Било је удара из вишеструких ракетних бацача на стамбена насеља. Изнова и изнова смо тражили од новог руководства Украјине да се суздрже од екстремних деловања. Били су започели борбе, затим су били принуђени да се повуку, онда су организовани избори и нови председник је дошао на власт. Причао сам са њим (Порошенко) много пута. Покушао сам да га убедим да не покреће сукобе. Међутим, дошло је до тога, погинуло је на хиљаде људи, а званичне снаге су биле поражене. После су поново почели нападе по трећи пут. И изнова су били поражени. Након тога је потписан последњи споразум у Минску. Договорено је да документи треба да задовоље обе стране. Нажалост, ми данас то не видимо и сматрам да званичници у Кијеву нису вољни да учествују у било каквим непосредним дијалозима са Домбасом. Они одбијају да учествују у директним разговорима. Ми сматрамо да нема другог начина за решавање те ситуације до прихватања споразума из Минска – он мора да се испуни.²

Сергеј Глазјев, руски академик и саветник Председника Русије Владимира Путина у великој рецензији о дестабилизацији Украјине: “Шта ће Америци Мајдан?”

„Рат који је у току на Донбас доноси велике претње Русији, Европи и целоме свету, док неразумевање истих повлачи за собом њихов аутоматски развој у регионални, а затим и светски рат. Приказ овог рата у светским мејнстрим медијима као борбе украјинске власти за целовитост своје земље тако је далеко од његова смисла, као и приказ хитлеровског пропагандног напада на Пољску као заштите Немачке од пољске агресије. Нешто дубље тумачење овог рата садржано је у руским МСМ – као отпор становништва Донбаса нацистичкој хунти која је противправно преузела власт у Кијеву.

У међувремену, без разумевања узрока и покретачких сила ескалације оружаног сукоба, зауставити га је немогуће. О томе сведочи неуспех преговора о заустављању насиља и решавања украјинске кризе који су се досад проводили. Помислили би да све стране морају бити заинтересоване да се зауставе ратне операције на Донбас. Оне наносе штету Украјини, Русији, самом Донбасу и

² Оливер Стоун; Интервјуи са Владимиром Путином, Руссика, Београд, 2017.

угрожавају Европу. Па ипак, нити једанпут до сад западна страна није испунила своје обавезе. Непроменљив резултат свих преговора је директна обмана од стране САД-а и њихових кијевских намештеника, који користе преговоре за одвраћање и дезоријентацију партнера.

Испрва су високопозиционирани амерички и европски званичници, уљуљкавши будност Јануковича договорима о некоришћењу силе подстакли нацисте на његово насилно свргавање и довели на власт своју марионетску владу. Онда су почели уверавати председника Путина да не користи силу, док су истовремено хушкали хунту која је под њиховом контролом на репресију против руског становништва Украјине. Одмах после постизања договора о разоружавању незаконитих оружаних група и почетка општенационалног дијалога потпредседник САД-а Бајден долази у Украјину да би подржао деловање хунте, после чега она отпочиње казнену операцију своје војске против отпора у Донбасу. Док су бесконачно уверавали рускога председника у своју преданост миру и позивали на заустављање насиља, руководство САД-а и ЕУ доследно подржава интензификацију терора украјинске војске против становништва Донбаса. Чињенице говоре о томе да су Американци искористили преговоре искључиво ради обмане партнера. Притом је Русији било потребно поћи у сусрет споразумима о де-ескалацији сукоба и удаљити војску од украјинске границе, а нацистичка је хунта почела нагло повећавати своје оружане силе у зони конфликта и користити авијацију и оклопна возила против становништва Донбаса.

Представљајући се за миротворце и заштитнике људских права, заправо су крчили пут према насилном нацистичком преузимању власти, које су затим подржали у легализацији својих бораца у војну службу и подстакли примену војне силе против руског становништва. Притом масовни медији који су под контролом Америке и њихових присталица криве за све Русију, марљиво стварајући од ње лик непријатеља Украјине и „страшила“ за Европу. Помахнитала лажљивост и хистерична русофобија украјинских и водећих светских канала не оставља сумњу у то да имамо посла с војно-пропагандном машином, која гуши све објективне новинаре и намеће људима осећај анти-руске психозе.

Из ове анализе следи да САД од самог почетка украјинске кризе безрезервно следе стратегију распламсавања сукоба у украјинско-руски рат, оправдавајући све злочине нацистичке хунте, финансирајући и наоружавајући их, покривајући их дипломатским путевима и присиљавајући своје европске савезнике на исто. Поставља се питање, зашто они то раде?

Сигурно не ради Украјине, коју се тим ратом осуђује на раскол, хуманитарну и економску катастрофу. И наравно, не због апстрактних циљева заштите демократских права и слобода, које свакодневно гази нацистичка хунта масовним убиствима својих грађана.

Према замисли НАТО стратега одвајање Украјине од Русије треба се спровести подвргавањем Украјине Европској унији у облику Асоцијације, преко које Кијев предаје Бриселу суверена права Украјине на подручју регулација спољних економских активности, провођења спољне и одбрамбене политике. Одбијање Јануковича потписати Споразум о придруживању Американци су примили као излазак украјинског руководства из потчињености и као претњу обнови природног процеса успостављања јединственог економског простора са Русијом.

Управо зато да би спречили улазак Украјине у Царинску унију са Русијом, Белорусијом и Казахстаном и да би вратили Украјину на пут европске интеграције био је организован државни удар, одмах после којег су лидери ЕУ пожурили да потпишу са нелегитимном нацистичком хунтом политички део Споразума о придруживању који је противречан украјинском Уставу. Сместа након проглашења Порошенка председником он је дао изјаву о спремности потписивања Споразума о придруживању у његовом пуном облику, без обзира на његову неспојивост како с Основним законом, тако и с националним интересима Украјине.

Међутим, као што показују досадашње активности САД-а, само прелаз Украјине под јурисдикцију ЕУ у оквирима наметнутога Кијеву Споразума о придруживању њима је недовољно. Они желе да супротставе Украјину Русији у војном сукобу и увуку у тај конфликт Европску унију. Приморавалући њима подчињену нацистичку хунту да води свеобухватни рат у Донбасу, САД ствара у центру Европе све раширенији вртлог хаоса, који има намеру увлачење у братоубилачки рат испрва Русију, а затим и оближње европске земље. На томе се ради не само због слабења Русије, него и због погоршавања положаја Европске уније.

И данас, суочени са економским тешкоћама, САД покушавају изазвати у Европи још један рат, ради постизања следећих циљева:

- Као прво, окривити Русију за „агресију“ ради увођења санкција у сврху замрзавања (отписа) америчких обавеза према руским структурама у распону од неколико стотина милијарди долара, за олакшање невероватног дужничког терета САД-а.
- Као друго, замрзавање руских актива у доларима и еврима повлачи за собом немогућност њихових власника да сервисирају своје дугове углавном европским банкама, што ће створити озбиљне потешкоће, с могућношћу банкрота неких од њих. Дестабилизација европског банкарског система стимулисаће одлив капитала у САД да би се подржала доларска пирамида њихових дужничких обавеза.
- Као треће, санкције против Русије нанеће штету земљама ЕУ у износу од готово билион евра, што ће погоршати ионако

лоше стање европске економије, те ослабити њен положај у борби за конкурентност са САД-ом.

- Као четврто, санкције против Русије олакшавају потискивање руског гаса са европског тржишта у сврху његове замене с америчким.
- Као пето, покушај увлачења европских земаља у рат с Русијом повећао би њихову политичку зависност од САД-а, што олакшава потоњима решење проблема наметања ЕУ зоне слободне трговине према условима који погодују САД-у.
- Као шесто, рат у Европи даје повод за раст војне потрошње у складу са интересима војно-индустријског комплекса САД-а.

Саме САД од евентуалног новог рата у Европи којег би сами „пустили с ланца“ не губе готово ништа. За разлику од европских земаља, са Русијом они тргују мало, и њихова тржишта су готово независна од руских испорука. Као и у другим европским ратовима (до сада), они би били у нето добитку.

На тај начин, хушкајући нацистичку хунту на Русију, САД ничим не ризикују... Амерички саветници покушавају наметнути својим кијевским „послушницима“ употребу најтежег по цивиле оружја: високо-експлозивне фрагментацијске гранате, касетне авио-бомбе и мине. Јер што би било више жртава, то би било више очекивати руску војну интервенцију ради заштите руског становништва, тиме би био већи ризик за нови европски рат и тиме би било више америчких добитака. Ти добитци се неће мерити само у новцима. Главна награда због које САД провоцирају нови светски рат – то је очување светске доминације у условима глобалних структурних промена, узрокованих променом технолошких структура.

У светлу глобалних промена јасно је да се борба за светску превласт одвија између САД-а и Кине, у којој САД да би сачували своју доминацију играју сценарио који им је познат – распламсавање светског рата у Европи, покушавајући још једном на рачун Старога света утврдити свој положај у свету. За ово они користе стари енглески геополитички принцип “завади па владај”, оживљавајући подсвесну русофобију политичких елита европских земаља и ослањајући се на њихов традиционални “drang nach osten” (поход на (словенски) Исток). Притом, следећи премисе Бизмарка и савете Бжежинског као главну линију раскола они користе Украјину, рачунајући с једне стране на слабљење и агресивну реакцију Русије, а с друге – на консолидацију европских земаља у њиховој традиционалној жељи да колонизују украјинску земљу.

Рачун америчких геополитичара чини се тачним, а поступци – без грешке. За пола године провели су blitz kreig, де факто окупирали Украјину и потчинили себи ЕУ у анти-руској хистерији. Притом су већ надокнадили део својих трошкова присвајањем дела украјинских актива - пола милијарде долара, потраћених на организацију државног

удара и довођења на власт своје марионетске владе са легитимизацијом свога агента као председника Украјине.

Русија је успела да спаси од окупације америчко-нацистичког режима само Крим, а Донбас којим је текла крв постао је хронична зона „оружаног сукоба“ између Украјине и Русије.

Да би се избегао рат, потребно је што прије спречити деловање сила које га покрећу...

Тренутна ситуација, међутим, разликује се од епохе Хладног рата тиме што америчка администрација не сматра Русију равноправним супарником, него се труди вратити нас у стање пораза са Јељцином. Амерички саветници како садашњег тако и прошлог украјинског руководства неуморно су уверавали у своју потпуну супериорност над Русијом, коју су представљали као амерички доминијум. Опијени распадом СССР-а, амерички геополитичари сматрају Русију својом побуђеном колонијом, коју треба умирити једном за свагда као саставни део своје империје. Они темеље своју анализу на крхкости Русије у условима глобалне изолације која очигледно прецењује свој утицај. Ово прецењивање својих могућности импонира америчким геополитичара, и с друге стране, рађа у њима осећај некажњивости и стајања изнад закона, што отвара ризик од глобалне катастрофе. Али, такође, то је извор њихове слабости при суочавању са стварним отпором за којег су они морално-политички неспремни.

Тако одлучне акције руководства Русије за сузбијање америчко-грузијске агресије у Јужној Осетији, а такође и спасавање становништва Крима од геноцида украјинских нациста које подржава САД нису им оставиле шансе за победу. Суочивши се са одлучним отпором Асада, САД и европски савезници нису могли окупирати Сирију. Они су победили само тамо где жртва није могла пружити стварни отпор због или деморализације и издаје владајуће елите, као у Ираку или Југославији или због тоталне супериорности снага агресора као што је био случај у Либији.

Паоло Боргоњоне, историчар и аналитичар, један од најзначајнијих италијанских мислилаца млађе генерације у вези украјинске кризе каже: „Оно што се десило у Украјини од 2013. године јесте од фундаменталног значаја, како бисмо боље схватили сложену слику непојмљивог цинизма НАТО-а а све зарад циљева колонизације ове бивше совјетске територије. Украјински сценарио одликовао се брижљивим западним планирањем пуча који се окористио наоружаном подршком нацистичких банди, наравно у спрези са локалним и међународним олигархијама ради неутрализације сваког могућег руско-украјинског савеза и насилног придруживања Украјине атланстичком блоку. Ваља напоменути да је устанак руско језичког становништва у Донбасу избио тек након пуча, када је кијевска хунта изгласала забрану коришћења руског језика у Украјини. Радило се о скандалозно дискриминаторној

политици која је морала да породи очекивану реакцију руско језичког становништва, будући да је Украјина земља у којој је руски језик био у рангу званичног (заједно са украјинским) и где се матерњи руски говорио у читавим регионима, не само на истоку, већ и у самом Кијеву. Сасвим је предвидљива била улога режимских западних а посебно италијанских медија у украјинској кризи, који никада нису објективно извештавали о планирању пуча од стране атлантистичких централа дестабилизације, ни о улози наоружаних нацистичких банди у свему овоме, као ни о антирусској дискриминаторној политици кијевске хунте, спроведеној већ крајем фебруара 2014. године.

Италијански медији су до бесвести понављали познати клише о „демократској револуцији“ коју су надахнули „млади украјински проевропски ентузијастички“ како би „ослободили“ Украјину од тобожњег непостојећег „руског јарма“ и све су италијанске новине и телевизија непрекидно и једногласно понављале ову лажљиву мантру о наводној „руској агресији“ на исток Украјине и „анексији“ Крима.³

Павел Тулајев – професор Међународног славенског института у Москви, један од водећих руских и светских интелектуалаца: „Рат у Украјини је парадигматичан у том смислу, јер се у њему сукобљава један исти, руски народ који себе различито назива; једни се називају Украјинцима или Малорусима, а други Русима у Украјини. Постоји и они који себе називају Украјинцима који живе у Русији. То је трагично. Локални ратови, какав је рат био режиран у Југославији, у коме су Хрвати и муслимани наступили против Срба, представља локални рат по глобалном сценарију, који је модел за детонацију читаве Европе.

Украјина је најновији пример. У Украјини такође живи руски народ. Једни говоре само руски, други руски и украјински и то су све наша браћа којима су утувили у главу да могу да се развијају независно од Русије. И не само Украјинци, већ и Руси који тамо живе, ратују против својих комшија у Домбасу. То је рат унутар једног народа. То је такође локални конфликт по глобалном сценарију.“⁴

Ростислав Ишћенко, познати руски политички аналитичар и председник Центра за анализу система и прогнозу, у интервјуу за Геополитику, о стању у Украјини каже: „Украјина се налази на ивици грађанског рата, на територијама које контролише кијевски режим и на корак је од распада постојеће државности. Не искључујем могућност покушаја организације провокација у Домбасу, да би се одвукла пажња од унутрашњих проблема Кијева и да би се на неко краће време режим стабилизовао.“⁵

³ Печат, бр. 104, јул 2017.

⁴ Исто

⁵ Геополитика

ПОДСТИЦАЊЕ СУКОБА

Александер Вершбоу, звани Сенди, замјеник генералног секретара НАТО-а 2012-2016 изразио је ових дана наду да ће САД Украјину почети да снабдевају смртоносним оружјем за њену борбу против Руса и Русије .. „мислим да постоји реална шанса за то ...Све је озбиљнија дебата о проширењу војне помоћи , укључујући смртосно дефанзивно оружје, потврдио је и Секретар за одбрану САД Џејмс Метис. Као пријатељ Украјине, надам се да ће САД одлучити да укину забрану бившег председника Обаме на испоруке смртосног дефанзивног оружја“. Чак се и Барак Обама, чија је администрација и замесила украјински конфликт, уздржавао од снабдевања Украјине смртосном војном помоћи. Била је то својеврсна црвена линија, преко које се Вашингтон досад није усуђивао да пређе. Цитирани „оптимизам“ Александра Вершбоуа и сугестија Џејмса Метиса упућују на то да се расположење Вашингтона мења; да каква-таква уздржаност све више почиње да узмиче пред новом америчком офанзивом против Русије и онога што је перципирано као њен интерес на који се може ударити.⁶ Сенатор Рон Џонсон, председавајући Комитета за европску и регионалну безбедност изјавио је: „САД морају да се односе према Русији с позиције снаге“. И сада Метис и остали вашингтонски „уacroфили“ покушавају да увере светску јавност да су моћни преносни противтенковски системи „*невелин*“ неопходни Кијеву „ради одбране од руске агресије“.

Иако је очигледно да ће ово софистицирано оружје, ако ускоро буде испоручено, бити употребљено у операцији коначног чишћења Домбаса од проруских снага. До сада се показало да устанички тенкови представљају озбиљну силу коју кијевска армија не може да пробије без огромних губитака. Зато многи западни, а поготово европски аналитичари отворено упозоравају да би испоруке „одбрамбено смртосног оружја“ украјинској војсци, било ништа друго до подстицање новог сукоба са несагледивим последицама у ситуацији када Мински споразум још увек пружа крхко примирје и наду да би политичко решење на крају ипак могло да буде пронађено. Међутим, у ситуацији када се председник и парламент Украјине приближавају последњој четвртини свог мандата, а друштвене и привредне околности равне су катастрофи, постмајдански поредак може да се уруши сам од себе, ако се нешто радикално не предузме. Суштински гледајући, то је порука коју је секретар Метис вршећи смотру украјинских и НАТО трупа на паради у Кијеву поводом Дана независности уручио председнику Петру Порошенку.

Међутим, будући да актуелни кијевски режим клизи у политичку пропаст, употреба „руске агресије“ у предизборне сврхе остаје

⁶ Печат; РТРС, 1.9.2017.

вероватно једина могућа добитна комбинација. А да би се она извукла из „рукава“ – неопходан је рат. А за „добар рат“ потребно је смртоносно оружје – овај пут америчко. Генерал Метис је саопштио да је Украјини одобрено нових 175 милиона долара за испоруку војне технике, укључујући и специјалну ратну опрему. Истовремено је нагласио да Вашингтон очекује од Украјине пуну имплементацију НАТО стандарда, а војна парада у Кијеву на којој су марширали војници САД, Велике Британије, Канаде, Пољске, Румуније, Литваније, Летоније, Естоније, Молдавије и Грузије – требало је да демонстрира припадност западној војној алијанси. Била је то нескривена парада НАТО зависности. Током разговора Метиса и Порошенка говорило се и о распоређивању мировне мисије УН у Домбасу. Вероватно има оних који верују да међународне снаге могу донети мир овој земљи у источној Европи, али као да се заборавља да на Балкану 90-их година пршлог века „плави шлемови“ нису успели да спрече ратна дејства. Напротив, рекло би се да је њихово присуство служило често као покриће за паравојна дејства, где је једна страна била фаворизована на уштрб друге, што говори о њиховој пристрасности и непоузданости (пример: Република Српска Крајина – Хрватска ...). Истовремено свака мировна мисија означава потпуну интернационализацију сукоба, где се онда на решавању проблема укључују и ванрегионалне силе са својим интересима – и опет се полази од претпоставке да ће оне деловати као „поштени брокери“ што, наравно у пракси није случај. Велике и озбиљне државе какве су Русија и САД никад не допуштају да се у решавање сукоба у близини њихових граница (територија) и у зони приоритетних интереса, на институционалан начин мешају спољње снаге и ванрегионални фактори. А поготово је то веома опасно, када је реч о Домбасу, који се директно граничи са Русијом. Залагањем Пентагона за испоруке „смртоносног оружја“ Кијеву и инсистирањем на НАТО стандардима у контрадикторности је са мирним решавањем украјинске кризе. Свако јачање војних капацитета кијевске владе подстиче ратну опцију у овој земљи и даје ветар у леђа онима који позивају у борбу против „руских агресора“. А све то води ка пуној дестабилизацији прилика у Европи, где Украјина не може ништа да добије, али зато може много да изгуби и наштети Русији. Веома је јасно да америчка „помоћ у наоружању“ доноси користи једино Вашингтону, коме одговара да се Москва што дубље „заглиби у украјинско блато“. За САД, не постоји боља опција него да се евроазијске силе туку и гложе између себе. У таквој ситуацији и продор Кине у Европу бива отежан, успорен, па можда чак и заустављен. Још ако успију убедити Европску јавност да је Русија „агресор у Украјини“ , њихов успех је тим већи, јер геополитички конкуренти и противници бивају предупређени у међусобној сарадњи и просперитету. Вашингтону је очито лако да са дистанце „пружа помоћ украјинским напорима“. Неколико стотина милиона долара годишње, па чак и неколико милијарди , права су

ситница за такву земљу какве су САД, јер користи од такве кризе која делимично „паралише“ Русију и погубно делује на њене односе са најближим суседима и Европом су огромне. Зато се Метис и позива на „савезнике САД“ који ће како верује, наставити као и до сада да врше притисак на Русију – себи на штету. Мински споразум не може да буде спроведен до краја пре него што Кијев изврши свој део обавеза, али „амерички савезници“ не чине ништа како би приморали украјинске власти да то учине. Питање је, а и зашто би, кад им ова ситуација одговара – спроводи се изолација и слабљење Русије, а уз то се оптужује Москва, да је сама за то крива. Очито пример манипулације замене теза и „дрне пропаганде“, као када је била на удару Србија 90-их година прошлог века – та искуства максимално користе. Свака, па макар и површна анализа, показала би да Украјина не може да напредује – чак ни да опстане, без ослоњања на Русију, док јој садашња америчка „подршка“ доноси неупоредиво више штете него користи. Грађани Украјине, показују то бројне анализе и статистички показатељи, неупоредиво лошије живе него у „златном периоду“ сарадње са Москвом.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

За решавање украјинске кризе, неопходна је доследна примена Минског споразума. Унутрашњи дијалог у самој Украјини, без спољњег мешања, нема алтернативу. Никакво додатно наоружавање сукобљених страна, које би значило долевање уља на ватру и распламсавање и онако комплексног сукоба. Аболиција свих сукобљених (зараћених) страна. повлачење свих страних војника (пре свега НАТО-а) са територије Украјине. Успостављање равноправности руског језика као у време пре сукоба. Постепена обнова економских и других односа са Русијом ради покретања привреде и поправљања животног стандарда грађана и повратка поверења у државне органе.

UKRAINIAN CRISIS - " THE FROZEN SAFETY CHALLENGE" - A CONSTANT THREAT TO PEACE IN EUROPE

Dragan Radišić, PhD

Abstract: The Ukrainian crisis, as recently "frozen" security challenge, is once again returning to the "big door of the world political stage". Inconsistent implementation of the Minsk Agreement on resolving this crisis, is increasingly endangering already fragile truce, between Ukraine and Donbass. It is obvious division in country based on identity differences (ethnic, religious, regional), which is a potential factor for security threats. As in the former Yugoslavia, Ukraine has similar problems of population identity based on the historical development of the region and different political and cultural influences. Beside these relevant factors which are influencing Ukrainian crisis, goal is to show that this likely "frozen" security challenge is slowly unfolding and comes into the light in international political scene (especially in Europe). Reasons for changing the situation should be sought in the US announcement, that it will provide strong military assistance to Ukraine in the form of a

highly sophisticated "defensive" weapons, in a amount of about 150 mil USD. If this assistance to Ukraine, announced by US Secretary of State for Defense of the United States gen.Matis, is realized than it is possible to expect a renewed conflict with the immense consequences for peace in Europe and the relations of the great powers of the United States and Russia

Key words: *Ukraine, Donbass, Russia, USA, NATI, crisis, arms*

ЛИТЕРАТУРА

1. Born A. Hart, P.Štern, E.Sandelrus; Политика управљања кризама; Сл. Гласник, Факултет безбедности у Београду; Београд.
2. Винко Ђурић (2001) , Владимир Путин и Васкрс Русије, Чигоја; Београд.
3. Збигнијев Бжежински (2004); Велика шаховска плоча; Подгорица.
4. Збигнијев Бжежински; Америка – Кина и судбина света, Албатрос плус и Факултет безбедности, Београд 2013.
5. Зоран Килибарда и др.; Геополитичке перспективе савременог света, Универзитет у Београду, Факултет безбедности , Београд 2014.
6. „Геополитика“
7. Драган Радишић; Велике силе и њихов утицај на међународне односе; Сварог; НУБЛ Бања Лука 2013.
8. Драган Радишић; Украјинска криза и њен утицај на међународне односе; Зборник радова; Наука, друштво, транзиција; Европски дефендологија центар, Бања Лука, 2015.
9. Драган Р. Симић; Наука о безбедности, савремени приступи безбедности; Службени лист СРЈ, Београд, 2002.
10. Оливер Стоун; Интервју са Владимиром Путином; Руссика, 2017. Београд 2017.
11. „Печат“
12. Филип Ејдус; Међународна безбедност: теорије, сектори и нивои, Службени Гласник , Београд 1979.